Европска нервоза

Пише: Зијо Диздаревић
среда, 04 јун 2008 21:59

Приближавање Босне и Херцеговине Европској унији добија на убрзању. Потписивање Споразума о стабилизацији и придруживању чврсто је обећано за овогодишњи 16. јуни; Брисел је спреман да ССП ступи на снагу, као привремени споразум, већ наредног 1. јула; ЕУ је отворио дијалог са БиХ о укидању виза за бх. грађане.

Поступак укидања визних ограничења изводи овдашње Босанце и Херцеговце (без других пасоша) из осјећања кажњеника без кривње, осумњичених самим том што су одавде и овдје, тумачених као мање вриједних јер су то што су. Онемогућавање слободе кретања више боли оне којима и није до неког "свјетског" пута, али им треба осјећање неспутаног права да иду гдје хоће, камо их срце вуче, откуд су прогнани.

Али, како укинути ентитетско-националне визе унутар државе Босне и Херцеговине. Шта са визним запрекама према другима у нашим главама? Шта са трајућим уцјењивањем бх. државе од РС-а, једне од њених административно-територијалних јединица која нема снагу државе, али има моћ над државом?

Премијер РС-а Милорад Додик, уз помоћ руских пријатеља, настоји да што чвршће ушанчи Дејтонски устав (тачније Републику Српску) пред бриселском опасношћу. Видна је нервоза врхушке из СНСД због неизвјесности шта све може донијети процес интеграције БиХ у ЕУ. Већ отварање дијалога који би требало да у коначници донесе укидање виза за бх. грађане, отвара питање прилагођености политичко-правног поретка БиХ стандардима ЕУ.

Тим процесом враћа се питање оспособљености бх. полицијског система да испуни свој дио обавеза о укидању визног режима. Уз враћање на дневни ред реформе полиције, ту је питање поштивања људских права (од система избора до заштите права мањина) која имају битно мјесто у визном пакету.

Бриселска пузећа агресија на дејтонске бедеме не иде само из правца ССП-а, већ и отварањем приче о укидању виза. При томе су челници РС-а били кључни у давању сагласности да се БиХ драговољно изложи "хегемонизму" ЕУ. Сада долази вријеме у којем ће Додику и пратиоцима бивати све теже у процијепу између Дејтона и Брисела, а ни БиХ неће бити лако.

Основно питање за бањалучки естаблишмент јесте како у новим околностима очувати РС као гео-политичко-национални ексклузивитет, сачувати позицију РС-а као кључног фактора у БиХ и контролора судбине бх. државе. Додик сматра да су пред БиХ два пута: “Један - који води убрзаним евроатлантским интеграцијама (ово је први пут да се Додик недвосмислено залаже и за улазак у НАТО), уз неопходне рефоме које не могу замијенити Дејтон, нити довести до унитаризације (...) Други крај за БиХ зове се неизвјесност и потом - распад.”

Знајући да нема великог простора за инаћење РС-а са ЕУ, Додик настоји да борбу са бриселском опасношћу по Дејтон, преточи у причу о унутарњим опасностима које, наводно, иницира приближавање БиХ ЕУ. У средишту поруке је сугестија да би јачање државне власти - а што је нужно да би БиХ могла преузети обавезе које подразумијевају евроатлантске интеграције - значило унитаризацију земље и “стварање државе по мјери Бошњака“. У тој жалопојки у Бањој Луци лију крокодилске сузе због положаја Хрвата у релацији са Бошњацима.

У свом билтену Независне новине Додик закључује: “Иако то изричито не пише у Уставу, БиХ је већ федеративна држава. Уставна теорија и пракса дају федералним јединицама право на самоопредјељење. Преиспитивањем неуставно пренесених надлежности, Република Српска се може опредијелити за већу самосталност у оквирима БиХ”.

Интегрисање БиХ у ЕУ потенцира питање (дез)интеграције бх. државе. Додик у том склопу би да се евроатлантске интеграције одвијају према интересу РС-а, а не по бриселској схеми, што је илузија. Партнер ЕУ и НАТО је бх. држава, а не РС. Додик рачуна са објективно претежућом снагом РС-а унутар БиХ. Отуд пријетња (распад БиХ) и(ли) уцјењујући захтјев (РС као федерална јединица-државица с правом на отцјепљење).

У том настојању, уз Бошњаке, кључна мета је OHR. На нервозне захтјеве за укидањем O HR
, високи представник ЕУ за вањску политику и сигурност Хавијер Солана одговара да је то могуће: “Ако се ускоро покаже да је свеобухватно европско присуство у БиХ, које је у сталној еволуцији, довољно“. А кад буде “довољно“, то ће значити да је БиХ неупитно на уласку у ЕУ, а и РС у њој. РС у ЕУ не може без бх. државе.

(Аутор је колумниста сарајевског дневника “Ослобођење”; текст је објављен 30.5.2008.)